

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălătatate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefranțate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiu, în 27 Maiu

Literatură kossuthiană prosperează în Ungaria. „Pesti Napló” a început publicațiunea probelor din scrierile lui Kossuth, tomul IV. Fragmentul publicat se ocupă cu reminiscențele din anii copilăriei și ai tinerețelor lui Kossuth.

Reminiscențele aceste ne aduc aminte de seria cea lungă de răspunsuri, ce Kossuth a făcut să înundeze Ungaria. Cel din urmă, va se dice cel mai proaspăt răspuns este adresat comitatului Comorului, prin care mulțămesc pentru gratularea la a 80 aniversare. Eată ce dice bătrânul din esilul de bună voie:

„... În adevăr: situațiunea așa arată de săritor în ochi spre independența Ungariei ca necesitate europeană, încât succesul numai atunci ar pute fi cu neputință, când națiunea ungurească n'ar manifesta stăruință neclătită pe lângă acea independență, care în puterea trecutului istoric și tendenței ei de a forma staturi, se cuvine Ungariei și la care te provoc și dta dle vicecomite, ca la o proprietate de drept moștenită dela străbunii nostri. Aceasta firesce ar pute să ne compromită viitorul, pentru că istoria nu ține socoteală de națiunea, care a abdis ea însăși.

„Intr'aceea observ în țeară, în momentele și aparițiunile varie, semnele unei activități sociale pline de viață, care 'mi dau speranțele cele mai bune; văd astfel de semne, văd chiar în aparițiunile, care nu sînt provocate de astfel de tendențe și care în efectul lor natural funcționează ca coeficienți.

„Pe ce cale și cu ce mijloace se va intrupa cuvântul, aparține terenului întunecos al conjecturilor. Nu sînt profet, nici fiu de profet, cum se obicinuia a dice Piu IX. Cu puțință este că sabia ear se fie necesară, cu puțință este să nu fie necesară. In monarhia austriacă se ivesc semne foarte ominoase, așa de ominoase, încât de multe ori mă simt ispitit a dice, că ar fi bine, dacă se ar grăbi cu zidirea castelului regal în Buda, căci respectivii vor avē lipsă de castel mai curînd decăt ar crede...”

„P. Ll.” reproduce aceste de mai sus, fără să le comenteze.

Dela Cracovia se scrie la „M. P.” din Viena, că Felinski archieppul, Varșovienii care se întoarce din esilul său din Siberia, în țeară sa la Roma, a fost obiectul ovațiunilor din partea polonilor cracovieni. Între alții, consiliul municipal cu primarul în frunte s'a adresat cu următoarele cuvinte caracteristice, întoarse cu vîrful ascuțit cătră Rusia:

„Representanții cetății... vin ca să te salute din inimă și cu tot respectul ca primatela de odinioară al rega-

tului Poloniei... Poporațiunea noastră, urmînd dorințelor eminenței voastre, s'a reținut dela ori ce manifestațiune de sentimentele, ce o însuflețesc pentru martirul bisericeii. Ea scie înfrîna bucuria ei și este veselă, când aude că dta după întoarcerea dela Roma te vei aședa în metropola noastră, unde mișcarea liberă și respectarea drepturilor cetățenesci sînt garantate prin grația monarhului și a legilor imperiului...”

Mirosul prafului de pușcă, dice „Tel.”, care, preste mări și țeri a pătruns până la Sena, s'a suit în capul francezilor și i-a amețit. Când cetim depeșile din Franca și de prin țările franceze, apoi nu ne vine să credem că ea este aceeași națiune, care, acum un an, a mers cu înțelepciunea rezervei până acolo, încât părăsi în Egipt interesele ei cele mai vitale. De cîta-va vreme se întrebunțează într'un chip sistematic toate mijloacele putincioase spre a se arêta poporul francez nu numai contra Germaniei, ci contra întregii Europei. Generalul Wimpffen publică o combinațiune despre planul secret al comitelui de Moltke de a se năpusti asupra Franței de sud, „le Figaro” dă pe față planul de împărțire al principelui de Bismarck, după care toată Franca orientală va fi împărțită între Germania, Italia și Elveția și după care i se va da și Spaniei o bucată de pămînt dela fruntaria Pireneană. Din nenorocire nu numai diarele reacționare sînt acelea, care, spre a vătama Republica, împrăstie asemenea șgote. Chiar și diarele și bărbații de stat republicani au pornit acum pe o asemenea cale. Astfel „la République française” publică în ultimul său număr un articol fulgerător contra diarelor străine, fiindcă un diar german a cutezat să se alege de Franca pentru planurile ei de a transforma pustiitatea Zaharei într'o mare. „La République française” vede în spusele acelui diar un plan de atac condus de o mîna puternică. Toate acestea sînt însă nimic în comparațiune cu discursul, pe care d. Paul Bert l-a ținut în Lyon și care și-ar avē poate locul în ajunul unui resbel.

„Sînt convins, dice acest d., că ve veți rēsbuna, cum trebuie, atunci, când Franca va face un apel la curagiul copiilor săi. Dacă inamicul va fi tare și dibaciu, apoi aduceți-vē aminte că în vinele voastre curge sînge francez și că strămoșii nostri au ingenunchiat pe acești inamici. Anul 1870 n'a putut să aibă reușita sa decăt într'un moment de surprindere.”

Trebuie să meargă cam rău cu disciplina în armata, franceză de vreme, ce un general în activitate, își permite, în mijlocul păcii, să publice ca un fel de Manifest de rēsbouiu. Toate acestea ne dovedesc

însă, că se apropie lucruri serioase, în care Franca va juca un rol mare.

S'a isprăvit în sfērșit și cu marea serbare populară de pe cîmpia Chodinsky din Moscva. Aci, după cum ne spune depeșa, pe care o publicăm mai jos, poporul rus și-a arătat cu profusiune dragostea sa pentru Țar, mai ales că i s'a dat de mîncare și berea curgea pe cîte opt canale din fie-care butoiu. Cu aceasta procedare s'a însuflat moșicului credința, că Țarul îngrigese de poporul de jos.

Eată depeșa: Serbarea populară de eri a fost în adevăr măreață. Ea a avut loc pe un spațiu de o sută de hectare, pe care fuseseră ridicate mai multe teatre, un circ și multe corturi. Un cort acoperit cu catifea albă și cusută cu aur era destinat pentru împărat și membrii familiei imperiale. De ambele părți ale cortului imperial erau tribune colosale pentru invitați. Poporul încungiura 140 trăsuri, pe care se aflau butoaie cu bere, care curgea pe cîte opt canale. Ori-ce pahar întins era imediat implut. Îndată ce ajungea la locul de petrecere, fie care primia un pahar și de ale mîncării. Pe la ameași se isprăviră toate provisiunile. Se presentaseră mai bine de un milion de persoane. La 2 și jumătate oare soșiră părechea imperială, familia imperială și principii străini și fură primiți cu urale entusiaste. Serbatoarea era dată de orașul Moscva. Domnia cea mai mare veselie. Serbarea nu fu turburată nici de vre-o ceartă, nici de vre-o neînțelege. De prin multe provincii depărtate țeranii veniseră pe jos. Părechea imperială și familia imperială părăsiră serbarea la 3 oare după ameași.

Balul dela ambasada germană a fost strălucitor. Părechea imperială apăru la 11 oare noaptea. Împăratul și marii duci purtau uniforme și ordine prusiane. Împărăteasa intră în bal la brațul ambasadorului german, pe când împăratul venea cu dna de Schweinitz. Împăratul jucă un cadril cu regina Greciei și împărăteasa cu principele Bulgariei. Părechea imperială luă parte și la supé și părăsi balul la oara. Marii duci rēmaseră până la sfērșitul balului. Toată poporațiunea se îndreptează ași spre Petrowsky Park, unde are loc o mare serbare populară și unde împăratul se va duce pe la 2 oare.

După reîntoarcerea împăratului dela serbarea populară, avu loc în marea curte acoperită dela Palatul Petrowsk un mare prînd de gală, la care luară parte cei mai bătrâni din comunitate, precum și reprezentanții nobilimei. La acest prînd împăratul ținu cătră cei de față următoarea cuvîntare: „Se rēspîndesc prin popor șgote, că ar fi vorba de-

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare).

„Bani n'aveam nici unul, nici altul; dară situațiunea mea, deși după lege mai gravă decăt a sa, nu era desperată. Eu ași fi putut fugi fără atâtea pericole, fâțig și miserii. Eu n'aveam, decăt a mē refugia preste fruntariile Neapolei, la ori și care persoană cunoscută, care de bună samă ar fi creșut vorbele mele, aflînd, în ce mod am fost nevoit, așa dicînd a ucide pe lașul meu inamic. Pe el lumea l'a urit, pe mine m'a iubit. Eu ași fi fost primit bine, m'ar fi ascuns, m'ar fi grigit, și m'ar fi pus în stare, a părăsi țeara sub pază. Persoane înalte cu influență, m'ar fi scutit de poliție și poate chiar și de inquisiție. Dară eu nu m'am putut hotări la aceasta; cauza neînvigibilei mele antipatii a fost lipsa de bani și nevoia a accepta primele ofrande. La cardinal eu avusem plată bunicică, încât n'ar fi fost de lipsă să plec cu mînilor goale. El însuși nici idee n'avea de sērăcia mea completă. Mie mi-ar fi fost rușine să mărturisesc în lipsa de bani, căci starea

aceasta a fost la tinerii din societatea mea în permanență, dară să mărturisesc, că n'am fost în stare a-mi face bani, înainte de a primi un post nou, unde aveam să duc o viață mai ingrigitoare și mai regulată ca în trecut.

Încât pentru punctul cest din urmă, eu bucuros voiam să primesc angagiamentul cu mine însuși; dară trufia mea nu se putea hotări, a-l primi față cu alții sub asemenea împrejurări.

„Esplicînd lui Guido Massarelli situațiunea aceasta, el se mira mult de nedumeririle mele, ba lui îi era chiar milă de mine. Cu cît el mē îndemna însă, a cere ajutor dela amicii mei dela Roma, cu atît simțeam crescînd repulsiunea mea; se poate că era esagerată; destul că vedîndu-mē față în față cu confratele meu în nevoe, eu n'am înroșit, fiind silit a mîncea, împreună cu el simburi de lupine, precînd mai bine ași fi murit de foame, decăt să fi cerut vechilor mei cunoscuți ceva de mîncare. El s'a întrecut în rugări, în promisiuni, în căiri sterile, în apărări interesante până ce eram aproape să cred și eu, că joc un rol analog cu al său.

„— Noi am făcut prostii, i-am dis eu, și acuma avem să suportăm urmările. Eu sînt hotărit, a merge în Franca pe la Genua sau în Germania pe la Veneția. Eu am să merg pe jos, susținîndu-mi vieța cum pot. Într'un oraș mare, nu în Italia, unde mē aflu în pericol continuu de a căde, la nesocotința cea mai mică în mînilor poliției neapo-

litane, eu am să caut un post. O să scriu cardinalului, spre a mē justifica amicilor mei, spre a le cere epistole de recomandăție, și sperez, că după ceva miserie și așteptare, eu am să mē așed cu cinste. Dacă vrei să vii cu mine, vină; eu îți dau mîna de ajutor cît pot, ca să faci ca mine, adecă să lucrezi și să trăești cinstit.

„Guido părea așa de hotărit și așa de convins, încât nu mē mai improtivateam a face tovărășie cu dēnsul. Și totuși eu am făcut esperența, că adeseori omul ticălos e cel mai amabil, și că caracterele cele mai asociabile sînt acele, cari n'au dignitate; dară în noi este un amor — propriu prost, — care ne face să credem în influența noastră asupra acestor spirite nefericite și dacă ele ne înșeală, este tot așa vina lor, ca și a noastră.

„Toate preliminarele aceste n'au fost de evitat pentru ași istorisi ceea, ce are să urmeze.

„Era dară vorba să eșim din Italia, adecă să facem vre-o cîte-va sute de miluri, fără nici un ban în buzunar. Eu am promis lui Guido, să aflu mijloace și l'am rugat a-mi lăsa numai cîte-va zile de odihnă, ca să-mi vindec rana, ce se obriutise grozav.

„Într'aceea căștigăți tu ceva, cum poți, i-am dis; eu rēmân aici; cu o pâne, într'o gaură de stîncă, lângă un isvor. Destul pentru un om care suferă de friguri. Să ne dăm un rendez-vous, unde-va; acolo o să te găsesco, când voi pute merge.

spre o nouă împărțea a proprietății. Aceste sgo-mote sînt neadeverate și ele sînt imprăsciate nu-mai de protivnicii nostri. Totul rămîne, cum se află. Ceeace este proprietate a nobilimei rămîne a nobilimei: proprietatea țeranilor rămîne a țeranilor. Voi, bătrani ai comunelor! spuneți pe la căminile voastre aceasta acelor, pe cari îi reprezentați. Voi, reprezentanți ai nobilimei! rămâneți ca și până acum, spriginul a tot ce este bun, spre folosul guvernului!

În schimb Petersburgul a cădut în disgrăție, de și turburările de acolo n'au luat un caracter toc-mai serios. Lucrul a fost privit însă ca o înaltă trădare, fiindcă în vre o căte-va locuri s'au ridicat drapele cu colorile naționale și preumblate pe strade. Unele cercuri țin foarte mult a reprezenta Petersburgul față cu Țarul, ca conținând nisece supuși necredincioși. De altmintreli chiar acușațiunea capului poliției nu este îndreptată contra poporului de jos, ci contra așa numitei inteligențe din Petersburg, care este o bărnă în ochiul naționalilor ruși. De fapt, numai această inteligență se mai mișcă astăzi și numai din ea au eșit acei tineri, cari, ne mai ținind seamă nici de familie, nici de pozițiunea socială, au sacrificat totul și au înfruntat moartea cu cel mai mare dispreț. Ori-cum ar fi însă poporul din Petersburg, în ameteala lui, n'a dat puțin de lucru agenților polițienesci. Eată ce descriere ne aduce de acolo o telegramă cu data de 29 Maiu, publicată de unele țiare franceze:

Ați dimineață s'a dat de odată ordinul de a se scoate imediat în orașul Petersburg toate flamurile, podoabele caselor și toate aparatele de luminat, într'un cuvânt tot ce a servit la încoronarea Țarului. În noaptea de Duminică spre Luni, au izbucnit multe locuri, din cauza stărei de beție, în care se afla o mare parte de mulțime, turburări foarte serioase. Mulți au rămas cu hainele rupte, alții au primit bătăi în regulă; până și femeile n'au scăpat nebatute. Aceste toate s'au întemplat după terminarea oficială a serbărei de seară. Ceva după meșul nopții, nisece gendarmi au fost atacați de o mulțime imensă, bătuti și uidiuti. Un prstav, șef de poliție, a fost scos din trăsura sa și bătut. Când scandalul a ajuns la culme și a apărut șeful suprem al poliției, Gresser, a fost și el amenințat cu bătaie și n'a putut să ia o măsură. În sfârșit, aproape de ziua, mulțimea de abia a putut să se împrăstie. Eri s'a aședat de cu vreme, în locul gendarmilor, cerchizii și infanteriști, cu carabinele încărcate, pentru a manține ordinea și a îndepărta mulțimea. Cu toate acestea seara s'au repetat aceleși turburări. Sergenții de oraș fură din nou uidiuti, și trecătorii insultați în modul cel mai grosolan, unul chiară dintr'ênșii a fost ucis. Câte-va stindarde au fost smulse. În urma acestora șeful poliției, Gresser, a telegrafat la Moscva ministrului de interne și l'a întreat, ce este de făcut. Răspunsul a fost că trebuie să înceteze în Petersburg ori-ce serbare, ceea ce s'a și făcut imediat. Corpurile de musică, care trebuiau să joace pe piețele publice, au primit contra ordine, decorațiunile esteriore au fost înlăturate. Pe câmpul lui Marte tot se mai îngrămădesce lume multă. Șeful poliției Gresser a ordonat ca la 3 numeroase trupe să se îndrepteze spre acel câmp. Serbarea poporală, care trebuia să se facă la oara 4, în urma celor petrecute, cu greu ar mai pute să înceapă.

„El refuză a mă părăsi, și se făcu infirmierul meu, cu atâta zel și acurateță ingenioasă, spre a conjura suferința și miseria, încât eu nu m'am putut reține a-l asigura de sincera mea recunoștință. Cu trei zile în urmă, eu am fost în picioare și cugetasem asupra situațiunei noastre.

„Eată rezultatul reflecșiunilor mele. Pentru noi era ocupația cea mai bună a umbla cu marionetele. Firesce, meșteșugul acesta trebuia făcut mai lucrativ și mai puțin vulgar. Trebuia să eșim din drama vecinică a Pulcinellei, și să improvisăm amândoi, pe basa unor dispoșiții, tot așa de simple, dar mai puțin vulgare vodevile interesante. Guido avea mai mult spirit cât era de lipsă, la realizarea proiectelor aceste, și în loc de a se ocupa de ele cu silă și cu desgust, el înțelegea, că împreună cu mine, el are să afle într'ênsele plăcere, fiind o regulă generală, că nu poți petrece cu alții, dacă ți e urit ție însuși. Dar așa el mi-a ajutat a face un teatru portativ, constând din două părți; fiește-care parte ne servea cât de bine, drept scut în contra scoarelui, a ploilor, și a sbirilor; întrunind jumătățile aceste cu cărlige, ele formau o scenă destul de largă pentru dezvoltarea mânilor noastre. Eu am transformat proștii săi burattini în figurine inteligente și bine costumate, am mai adăogit o duzină de persoane noue, care le-am confecționat eu însuși, și așa au reușit foarte bine pe câmpurile verzi, cu încercarea cea dintăiu a noului nostru teatru.

(Va urma.)

În camera României se va presenta următorul răspuns la mesajul tronului:

Adunarea deputaților, venind să-și îndeplinească noul mandat ce a primit dela țeară, este fericită de a aduce Măjestații Tale espresiunea sinceră și unanimă a devotamentului și a iubirii națiunii române.

Ultimile alegeri generale au fost o nouă ocașiune de a se dovedi spiritul de ordine și de legalitate, de care este pătunsul poporul român.

Cu toată aprinderea luptei, în fața celor două mari cestiuni, ce nu lasă pe nimeni nepăsător, revizuirea Constituțiunii și cestiunea Dunării, credința cetățenilor în eficacitatea mijloacelor pacifice, în progresul și în îmbunătățirile ce se pot realiza pe calea arătată de Constituțiune, nu s'a desmintit un singur moment.

Națiunea, care în totdeauna dă asemenea dovești de simțul său politic, precum și de serioșitatea, cu care își arată voința ori de câte ori este consultată, trebuie să dea convingerea, atât în intru cât și în afară, că scie să vegheze neîncetat cu prudință și cu patriotism, asupra destinatelor ei.

Majestatea Ta scie câtă îngrigire a deșteptat în țeară cestiunea Dunării, scie asemenea că în această cestiune fiind puse în joc unele din drepturile sale de stat independente și interese economice de primul ordin, națiunea n'ar pute consimți la nici un act, care ar compromite aceste drepturi și interese.

Linisițiți în hotărîrea de a rămâne statonici pe calea apărării drepturilor ce sînt pavăza statului nostru, vom urma, Sire, a ne ocupa și de lucru de întărire și de organizare internă.

În această lucrare, Adunarea din nou aleasă are de îndeplinit delicata misiune de a rivisui Constituțiunea, în scopul mai cu osebite de a reforma legea electorală. O esperință de șapte spre-dece ani ne-a arătat că esercitarea dreptului electoral, astfel cum a fost regulat prin legea dela 1866, nu corespunde cu starea socială de astăzi a țerei. Adunarea deputaților, ținînd seamă de voința mandanților săi și fără a perde din vedere principiile, cari au președut la constituirea Statului român, și va da, Sire, toate silințele spre a găsi o soluțiune care să asigure independența alegătorului. Această independență în contra ori-cărei presiuni putincioase, vom căuta să o încungiurăm cu garanții puternice și sîntem încredințați că intru aceste vom ave tot concursul guvernului Măjestații Tale.

Modificînd legea electorală, dorința noastră este să ridicăm de-asupra alegerilor orice bănueli de ingerință sau de corupțiune, și să dăm astfel representațiunii naționale încă mai mult prestigiu și mai multă putere de a contribui împreună cu Majestatea Ta la înființarea statului român și la păstrarea tuturor drepturilor lui.

Să trăesci Sire!

Să trăescă Majestatea Sa Regina!

Să trăiască Dinastia!

Desbaterea asupra proiectului de lege pentru scoalele secundare în casa magnaților. *)

(Urmare.)

Sedința din 4 Maiu, 1883.

După pertractarea unor afaceri curente urmează la ordinea zilei proiectul pentru scoalele medii.

Notariul, contele Zichy cetesce §. 4.

Referentul Rudnyánsky Ioszef: După părerea comisiunei de trei cuvântul „obligat“ ar fi să rămână afară și aici ca și în §. 3.

Trefort Agoston, ministrul de culte și instrucțiune: Primesc modificarea.

Miron Romanul, arhiepiscop și metropolit: Escelența Ta Domnule President, Ilustri Magnați! După ce a cădut modificarea propusă de mine la §. 3. în interesul limbilor din provincie, ceea ce o regret mult, prevăd că nu se va primi nici modificarea, ce am onoare a o propune la §. 4. Cu toate acestea fac pe Ilustri Magnați atenți la împregiurarea, că de limbile din provincie mai mare lipsă au elevii, cari se perfecționează în scoalele reale. Din aceste considerante propun modificarea, că între punctul c) și d) al acestui §. să se intercaleze o nouă alineă de următorul cuprins: *cea mai întrebunțată limbă din provincie, încât ea n'ar fi cea maghiară sau germană.* Ordinea literilor, cari fac numărul curent, să se modifice în sensul acesta, respective să se mai adauge o literă.

Trefort Agoston, ministrul de culte și instrucțiune: Limbile din provincie se vor primi între obiectele estraordinare, pentru aceea din cauzele, ce le am amintit, când a fost vorba despre gimnasia, mă rog să nu se primească propunerea. (Aprobare.)

*) După diariul oficial etnografic al casei Magnaților. Red.

Presidentul: Nefind propunerea spriginată, se primesce §-ul cu omiterea cuvântului „obligat“.

Csaszka György, episcop în Szepuș: Ași avé o rugare cătră domnul ministru de culte și instrucțiune: (Să aușim.) Este o apariție regretabilă a timpului modern că cu progresul sciințelor lumesci nu merg mână în mână cea mai însemnată dintre cunoșcințe: progresul cunoșcințelor religioare. Causa este că în scoalele noastre medii învățămîntul religiunei și al moralei este foarte redus. Așa în primele 3 clase este redus pe săptămână la 2 oare, în a IV. V. VI. VII. și VIII. la 1 oară. Aceasta este un mare rău în timpul nostru, în care mintea îmbogățesce tot mai mult comoara ce-i stă la dispoșițiune. Urmarea va fi că seculul luminării pe terenul religiunei va deveni secolul nesciinței; și noi scim bine, că cei mai renumiți scriitori, oamenii sciinței și bărbații de stat au fost pentru învățarea religiunei. Insuși *Voltaire* în cartea sa: *Trait dela Tolerance* dice că, unde este viață de stat, trebuie să fie și învățarea religiunei. După Washington, stălpul binelui comun este religiunea. După Hegel, cea mai sigură garanță a legilor este religiunea; ear după Labulaye religiunea este supremul factor politic, și singura basă sigură a staturilor.

Drept aceea rog pe domnul ministru de culte și instrucțiune publică să binevoiască a ne promite că față cu institutele medii catolice, cari stau sub imediata Dsale conducere, va ordina, ceea ce a ordonat ministrul de culte prussian în ordinațiunea sa din 15 Octobre 1872. Conform acestei ordinațiuni în scoalele prusiene de pre sate în primele 3 clase religia și morala se propune în câte 3 oare pe săptămână, în celelalte mai superioare câte 2 oare.

În scoalele reale și gimnasiale din Austria religia din I. până în VIII. se propune în câte 2 oare pe săptămână.

Această rugare o adresez domnului ministru de culte. (Aprobări.)

Ipolyi Arnold, episcopul din Besztercebánya: Aflu de lipsă a spriginii această propunere.

Trefort Agoston, ministrul de culte și instrucțiune: Nu este propunere, ci reflectare. (Ilaritate.)

Ipolyi Arnold: Mi ajunge și atâta. Și o spriginesc pentru că la desbaterea generală eu am accentuat mai tare marea decădintă a propunerei religiunei, carea se reduce numai la 1 oară, pecând religiunea este mai de lipsă pentru tineri. De oare ce însă cred că aceasta se poate corege în planul de învățămînt, în privința căruia domnul ministru de culte ne-a promis deja multe multe, mă aflu aplecat a i-o recomanda binevoitoarei atențiuni.

Trefort Agoston, ministrul de culte și instrucțiune: Consimț pe deplin cu domnul episcop de Szepuș. Instrucțiunea religiei e foarte de lipsă, însă eu n'aș cuteza să mă provoc la *Voltaire*, căci chiar astăzi am cetit un essay din procesul lui *Voltaire*, „President de Brosse“, care l'înfățișează în altă coloare. (Ilaritate.)

Csaszka György: Eu i-am citat numai dicerea aceea. (Ilaritate.)

Trefort Agoston ministrul de culte și instrucțiune: La planul de învățămînt nu pot primi obligăminte formale la nici un cas, căci mă tem că primind aici astfel de obligăminte, din alte părți vom fi reflectat la altele, și aș fi silit să dăm asigurări și acelor, în chipul acesta ne am dimate în facearea planului de învățămînt, al cărui loc nu este aici. Vă asigurăz însă, după cum am mai accentuat că dacă va fi să modific sau să înlocuesc prin altul actualul plan de învățămînt, voi asculta și pre representațiunii clerului catolic și și pre celelalte confesiuni, și planul voi prelucra cu considerarea dorințelor lor. (Aprobare.)

Presidentul: § 4 s'a primit.

Notariul contele Zichy F. Lajos cetesce §§. 5 și 6, cari se primesc fără observare.

Se cetesce §. 7

Miron Romanul: arhiepiscop și metropolit: La acest §. propun trei modificări. Observ că cele două dintăiu sînt mai mult stilistice, a treia are și altă însemnatate.

Cea dintăiu: La alinea primă în locul: Să se îngrigească și despre propunerea... ca obiect obligat și încă în atâtea oare“ să se pună: *Să se îngrigească de propunerea... ca obiect obligat și încă în atâtea oare etc.*

A doua: Ultimile cuvinte din această alineă: „Spre scopul controlării acesteia etc.“ să se omită cu totul.

A treia este următoarea: Întreagă alinea a 2 să se modifice astfel: *La institutele medii cu limba de propunere nemaghiară cel puțin în clasa 7 și 8 limba maghiară și istoria literaturii ei — după natura obiectului să se propună și în limba maghiară, și la facearea esamenului de maturitate din acest obiect una dintre limbele îndispensabile e cea maghiară.*

Toate trei modificările sînt independente, mă rog să se decidă asupra fie-căreia din ele separat.

Trefort Ágoston: ministru de culte și instrucțiuni: Fie cine va afla de natural, că într'un stat, în care locuiesc atâtea populațiuni ca și în Ungaria, limba statului este limba mijlocitoare în școală și că prin urmare trebuie să se propună în școală.

Aceasta așa este pretutindenea. Nouă însă nu ne ajunge ca să constatăm aceasta, și apoi lucrul să rămână baltă, ci vom ca să producem și efect, și efect vom produce, dacă limba maghiară și istoria literaturii ei încă se va propune. Numai în ceea, ved garantje, dacă junimea (ha a fiatul ember) ascultând în 6 ani de zile gramatica, și va însuși limba astfel, ca și în școlile nemaghiare să fie în stare a o folosi, (Ebben látok bizonyos garanzziát ha a fiatul ember

a kik a grammatikát, melyet 6 esztendeig tanultak végre annyira képesek elsajátítani a nem magyar ajku iskolákban is, hogy képesek ezen nyelvel élni) Passagiul acesta este bine formulat astfel, și o spun sincer, că cu mintea mea nu pot pricepe sensul modificării Escelenției Sale. Vă rog așa dară binevoii a susține textul original. (Aprobări: susținem.)

Miron Romanul: Am îndrăsnit a ruga pe ilustrii magnați să binevoiască a delibera separat asupra modificărilor propuse de mine, acum mi le voi motiva, în speranță că voi convinge pre Escelenția Sa (d. ministru) despre aceea, că le-am făcut cu cea mai bună intențiune.

Ce privește modificarea făcută la alinea primă, aceea — după cum am amintit deja, — este numai stilară. Textul pasagiului este următorul: „Confesiunile și stabilesc ele limba de propunere în institutele medii susținute de dinsele, și încât aceasta (adecă limba de propunere) n'ar fi cea maghiară, sunt obligate ca afară de limba de propunere și literatura ei, să se îngrijească și de propunerea limbei și a istoriei literaturii maghiare.“

La acestea observ, că prescriesele aceste se cuprind deja în §§. 3 și 4 din proiect; este deci de prisos a se mai repeta aceasta și aici, se poate însă întregi, și ca să se poată întregi, recomand modificările mele, și adecă alinea primă cuvintele: „Să se îngrijească și de propunerea . . . ca studiu obligat și încă în atâtea oare“ să se omită, și în locul lor să se pună următoarele: „Să se îngrijească de propunerea . . . ca studiu obligat în atâtea oare.“

Abstrag dela motivarea modificării a doua, îndrăsnesc însă a face următoarele observări la a treia. (Să auzim).

Nu mai incupe indoială, că limba maghiară trebuie să se propună la toate gimnasiile din patrie, și încă cu rezultatul, că cine termină gimnasiul, să fie în completa stăpânire a ei. Și eu aceasta o pretind dela toți, cari fac pretensiuni la cultură. În privința aceasta n'am nici o îngrijire și aprob ținta proiectului de lege. Însă cu privire la modalitatea, prin care să se ajungă acest scop, este puțină deosebire între modificarea propusă de mine și între proiectul de lege. După proiect în institutele cu limba de propunere nemaghiară limba maghiară trebuie propusă numai unguresce.

Trefort Ágoston: În clasa 7 și a 8.

Miron Romanul: Da în clasa a 7 și 8. După părerea mea limba maghiară se va învăța cu mai mult efect, dacă se va permite, ca ea să se propună în limba de propunere a institutului respectiv. Căci în cele din urmă la tot cazul depinde dela energia profesorului respectiv, că ce rezultat va arăta. Va fi energie în profesor, el atunci va face tot posibilul, ca să arete progres, și nu se va mărgini numai la propunerea în unguresce a limbei maghiare, ci după impregiurări va lucra cu scop, dacă se va folosi și de limba elevilor, respective de limba de propunere a institutului respectiv. Acestea sunt vederile mele, și cred că astfel ajungem la scop mai ușor și mai corect. Mă rog să se primească modificarea mea.

Trefort Ágoston; Trebuie să presupunem, că cei ce au ascultat limba maghiară în decurs de șese ani în anul al șeptelea au ajuns la atâtea, ca să fie în stare a învăța unguresce. *Dintr'altel susținătorilor de scoale cu limba de propunere nemaghiară, respective autorităților acestora și așa le rămâne dreptul, ca limba maghiară să o propună și în limba institutului respectiv. Prin urmare modificarea este cu totul de prisos.*

Presidentul; Ne fiind spriginite de nimenia modificările Escelenției Sale, § 7 se primesc în textul original.

Notariul **Zichy f. Lajos**, conte, cetesce §§. 8 și 9 din proiect, cari se primesc fără modificare.

Miron Romanul: Îndrăsnesc a propune la acest § următoarea modificare.

Alinea primă să se modifice astfel:

În toate institutele pentru propunerea religiei și a moralei lascolaride diferite confesiuni se îngrijesc autoritatea bisericăască respectivă, carea va insinua la direcția institutului persoana încredințată cu acest oficiu.

Spre motivare amintesc numai atâtea, că denu-mirea profesorilor de religie la institute și până acum astfel s'a întâmplat și esperința de până acum ne-a arătat că această modalitate e suficientă pentru ajungerea scopului: este de prisos a se face pendentă aplicarea profesorilor de religie dela aprobarea ministrului.

Recomand modificarea.

Trefort Ágoston Chiar practica ne-a învățat că e de lipsă: ca numitul individ să fie insinuat la ministrul și să fie și aprobat de el, căci s'au ivit casuri — nu mă voiu dimitte la specialități — în cari acceptarea individului respectiv a fost absolut imposibilă. Pentru aceasta mă rog să se primească textul original.

Miron Romanul, arhiepiscop și metropolit: Pre cum se vede modificarea propusă la alinea primă nu se va primi trebuie însă să recomand atențiunii Ilustrilor Magnați modificarea propusă la a 2 alinea carea e următoarea;

Alinea a 2-a să se omită cu totul, sau la cazul contrariu să se omită cuvintele: „morale sau“

Sunt de credința, că confesiunile sunt mai competente decât ministru a judeca că cine poate fi excepționat din considerațiuni morale. Din acest punct de vedere propun, ca din alinea a 2-a cuvintele: „morale sau“ să se lase cu totul afară.

Schlauch Lörincz, episcop în Satmar: spriginesc și eu această modificare.

Preidentul. Fiind spriginită modificarea, rog pre acei domni Magnați, cari spriginesc propunerea Escelenției Sale domnului arhiepiscop și metropolit, să binevoiască a se ridica. (Se întâmplă.) Majoritatea nu o primesc.

Urmează §. 11.

Notariul **Zichy f. Lajos** conte, cetesce §. 11.

Notariul **Rudnyánszky Josef** Br. cetesce raportul comisiunii de trei.

„3. În rândul al doilea din prima alinea a §. 11 cuvântul: „obligat“ și în rândul al treilea din a doua alinea a §. 12 cuvântul „obligat în consonanță cu textul de până acum să se înlocuiască cu „ordinariu“. (Strigări: o primim.)

Presidentul: Se primesc textul propus de comisia de trei.

Notariul **Zichi f. Lajos** conte, cetesce §. 12.

Notariul **Rudnyánszky Josef** Br: După cum am amintit mai sus, comisia de trei propune ca și aici să rămână afară cuvântul „obligat (Aprobare.)

Presidentul. Așa dară cuvântul „obligat“ și aici se omite.

Notariul **Zichy f. Lajos**, cetesce §. 13, care se primesc fără modificări.

Se cetesce §. 14.

Miron Romanul, arhiepiscop și metropolit: La §. 14 fac modificarea, ca din alinea primă cuvintele începătoare: contragerea classelor adecă „să se omită, și primele trei rânduri să primească acest text:

„Terminarea de două clase în un an o poate permite excepțional numai ministrul de culte și instrucțiune publică la motivata propunere a corpului profesoral și a directorului suprem de scoale respective la propunerea organelor sale suprema inspecțiune de scoale confesionale și numai în cazul, dacă etc.“ celelalte părți din alinie rămân. Spre motivare amintesc că în casurile prevăzute de § 14 ministrul precede paralel cu confesiunile. Aceasta se poate norma și pentru acest cas.

Trefort Ágoston ministru de culte și instrucțiuni. Modificarea aceasta ar strica întreaga lege, căci domnilor magnați, chiar pe acest teren se întâmplă cele mai mari abuzuri. Vă rog deci să binevoii a susține textul original și a respinge modificarea propusă.

Presidentul; Ne fiind spriginită modificarea, rămâne textul original.

Notariul **Zichy F. Lajos**, conte, cetesce §. 15.

Miron Romanul arhiepiscop și metropolit: Abstrag dela modificarea făcută la acest §.

Presidentul; Ne făcându-se nici o obiecție, se primesc textul. Urmează §. 16.

Notariul **Zichy F. Lajos**, cetesce §. 16, care se primesc fără modificări.

(Va urma).

Cestiunea Dunării.

Sub titlul de: „La Roumanie et la liberté du Danube“ a apărut la Paris (Librairie du Luxembourg, XXVII-210 pag.) o nouă și interesantă lucrare asupra mportantei cestiuni, care frământă de atâtea timp țeara noastră. Volumul începe prin o introducere semnată de d. Armand Lévy, și arătând cum libertatea Dunării este o cestiune europeană. Desvoltarea puterii austriace este o cestiune de poftă ear' nu o grijă de civilizațiune, dice

autorul și reamintesc cuvintele lui Tayllerand: „Centrul de gravitate al lumii nu e nici la Elba nici la Adige: el se află colo departe, la fruntariile Europei pe Dunăre.“ Ar fi periculos ca imperiul otoman să nu dispară de cât pentru a fi înlocuit prin dominațiunea unui alt imperiu și ar fi rușinos ca mai multe imperii să se împartă sfărâmurile. Strategicesce ca și economiccesce, Dunărea are mare însemnată pentru Europa: ea e numai o mare cale comercială, dară încă și o mare linie strategică; astfel Românii nu se simțiră asigurati „contra barbarilor, de cât când Traian îi făcu stăpâni pe Dunăre. Napoleon și Carol Magnul au luptat pe Dunăre și puterea lor, cu tot geniul de care se bucurau, fu trecătoare focmai, pentru că nu și-au putut îndestul asigura acest fluviu. Independența Europei depinde dară de libertatea Dunării. Pentru a atinge acest scop, dl Lévy recomandă întărirea României și a celorlalte tinere națiuni orientale; primul articol al unei adevărate politici europene ar trebui să fie: Națiuni libere în basinal liber al Dunării.

Lucrarea se împarte apoi în cinci părți esențiale: I. Genesa cestiunii Dunărei, II. Conflictul austro-român. III. Conferența Dunărei, IV. Tractatul din Londra, V. Epilog. Ea analizează cu deamănuntul toate fazele prin care a trecut această însemnată cestiune și cuprinde într'altel cele mai importante articole, ce s'au publicat în această privință prin diarele mari străine, precum și principalele acte și documente diplomatice. Vom cita din ultimile, cele mai însemnate: Principii în materie de navigațiune fluvială stabilite prin actul final al congresului din Viena (p. 4); Memorandul austriac din 1855 (p. 8); Tractatul din Paris, 1856 (p. 18); Memoriul rus din 1858 (p. 20); tractatul din Londra 1871 (p. 28); tractatul din Berlin, 1878 (p. 30); nota guvernului român publicată de dl Callimaki-Catargi 1880 (p. 55); Memoriul guvernului român dela 31 Decemvre 1882 (p. 62); propozițiunea Barrère și propozițiunea română (p. 67); instrucțiunile adresate dlui Ioan Ghica la 18 Ianuarie 1883 (p. 109); Protocelele și tractatul din Londra, 1883 (p. 146—177) și Anexa cuprinzând regulamentul de navigațiune adoptat de conferență (177—184).

Vom estrage următoarele, prin care sfârșesc Epilogul: „România are sentimentul profund că astăzi, ca și acum trei-deci de ani, ea apără cauza generală a Europei odată cu a sa proprie. Ea are încredere că de astă dată iarăși apelul său va fi în fine ascultat. Există incompatibilitate absolută între libera navigațiune a Dunărei și concesiunea unei părți privilegiate Austro-Ungariei. Aceasta nu poate figura în comisiunea de supraveghiere a navigațiunii Dunărei sub un titlu diferit de al celorlalte mari Puteri, de cât numai dacă se presintă ca țermureană a Dunării de mijloc, dară atunci ar trebui ca supravegherea să îmbrățișeze (după aceasta umbra în 1859) fluviul întreg dela izvor până la mare. România și celelalte state ale Dunării de jos nu sunt mai puțin interesate la libertatea de navigațiune în susul Porților-de-fer, decât sunt interesate Austro-Ungaria și celelalte state ale Dunării mijlocie și superioare la navigațiunea din josul Porților-de-fer.“

După cum se poate vedea din această repede analiză, opera ce ne ocupă e cea mai completă din câte s'au publicat până acum în cestiunea Dunărei, și cuprinde o compilațiune foarte interesantă de documente importante. De aceea o recomandăm cu tot dinadinsul cetitorilor nostri. „Rom.“

Varietăți.

* (Convocare) Conform §. 26 din Statutele Reuniunii învățătorilor dela școlile gr. or. române din districtul Sibiiului, cum și a §. 4 din Regulament, subsemnatul comitet al despărțământului Seliște invită prin aceasta pre toți membrii Reuniunii cum și pre toți P. T. domnii cari se interesează de cauza învățământului, la adunarea generală a despărțământului, care se va ține în edificiul școlii din Seliște, Luni în 6/18 Iunie a. c. la 10 oare a. m. cu următoarea:

Programă.

1. Cuvânt de deschidere de președ. desp. N. Ivan.
2. „Oda statuei lui Mihaiu Viteazul“ poezie de Vasilie Alecsandri, declamată de M. Frățilă inv. în Galeș.
3. „Între piatra Detunată“ chor de bărbați de G. Dima.
4. „Misiunea inteligenței române față cu poporul“, tractat de D. Chirca învăț. în Seliște.
5. „Steaua României“ de Vasilie Alecsandri, cântată de elevii școlii de repetiție din Galeș.
6. „Educațiunea în școală și familie“ de Vasile Iosof inv. în Tilișca.
7. „Păstorial“, poezie, cântată de elevii școlii din Seliște.
8. „Biserica risipită“ legendă de Vasilie Alecsandri, declamată de N. Borza învăț. în Seliște.

